

Centar za pružanje usluga u zajednici u Dubrovniku

PRIPREMILA:
Anđela Bogdan

Prema idejnome rješenju, Centar za pružanje usluga u zajednici u Dubrovniku koncipiran je kao sklop zgrada koji se sastoji od triju glavnih zgrada te niza zgrada za stanovanje i radne aktivnosti. Tri glavna objekta podijeljena su prema programima koji će se u njima provoditi: zgrada Centra za autizam, zgrada Centra za rehabilitaciju, prihvata i smještaj, učenje, rad i psihosocijalnu podršku te zgrada za slobodno vrijeme i administraciju.

Uvodne napomene

U gradu Dubrovniku provode se intenzivne aktivnosti na uspostavi Centra za pružanje usluga u zajednici. Namijenjen je djeci s poteškoćama u razvoju i osobama s intelektualnim poteškoćama starijima od 21 godine. Osnovni je cilj riješiti dugotrajan problem povremenoga i dugotrajnoga smještaja osoba s invaliditetom, posebno onih koji pate od pore-

mećaja iz autističnog spektra. Autizam se danas definira kao organski razvojni defekt mozga koji se očituje poteškoćama u društvenim interakcijama i komunikaciji te neuobičajenim ponašanjem. Svjetska je znanost, zahvaljujući otkrićima iz područja genetike, neurologije i drugih znanosti, mnogo toga spoznala o čimbenicima povezanim s autizmom, ali još nije u cijelosti razjasnila zbog čega nastaje navedeni spektar poremećaja.

Prema zadnjemu izvještaju Centra za sprečavanje i suzbijanje bolesti Sjedinjenih Američkih Država, bilježi se stalan porast prevalencije autizma, koja sada iznosi 11,3/1000 djece ili, kao što autori navode, svako 88. dijete u Americi ima neke simptome iz autističnoga spektra. U Hrvatskoj se podaci o osobama s poremećajima iz autističnoga spektra prate u sklopu Hrvatskog registra o osobama s invaliditetom u kojemu je zabilježeno 1927 slučajeva, pri čemu je, u skladu s gore navedenom procjenom prevalencije, moguće očekivati i do 12 000 osoba s navedenim spektrom.

Zato postoji velika potreba za time da se osigura stručno i kvalitetno pružanje socijalnih usluga kako djeci s poteškoćama u razvoju tako i odraslim osobama s invaliditetom. Taj zahtjevan projekt dugoročno je i sveobuhvatno rješenje koje će svojim korisnicima omogućiti kvalitetniji

Vizualizacija Centra za pružanje usluga zajednici u Dubrovniku

život u zajednici. Na taj način Centar će odgovoriti na najveći problem s kojim se trenutno susreću roditelji – osiguravanje prikladnog smještaja i cjelodnevna boravka za njihovu djecu, stvarajući poticajno okruženje koje će potaknuti njihov napredak i integraciju u zajednicu.

Centar će odgovoriti na najveći problem s kojim se trenutno susreću roditelji – osiguravanje prikladnog smještaja i cjelodnevna boravka za njihovu djecu, stvarajući poticajno okruženje koje će potaknuti njihov napredak i integraciju u zajednicu

Položaj budućeg Centra na zemljopisnoj karti

Treba svakako istaknuti da je planiranje toga projekta zapravo hvatanje ukoštac s problemom koji nije vezan isključivo uz grad Dubrovnik, nego se radi o puno većem području. Naime, sličan centar takvoga obuhvata u Republici Hrvatskoj, nažalost, ne postoji. Postojeći centri uglavnom se nalaze u neadekvatnim, prilagođavanim prostorima, s puno funkcionalnih kompromisa i neadekvatne opremljenosti. Iznimka je jedino Centar

za autizam u Osijeku koji je detaljno prikazan u *Građevinaru* 7/2017.

Projekt Centra za pružanje usluga u zajednici razvija Grad Dubrovnik u suradnji s Dubrovačko-neretvanskom županijom. Dobio je i podršku resornoga ministarstva koje će pružiti zakonodavni upravljački okvir. Iako Grad Dubrovnik nije institucionalno nadležan za osnivanje centra toga tipa, projekt je pokrenut kako bi se djeci s poteškoćama u razvoju i oso-

bama s poremećajima iz spektra autizma i pridruženih smetnji osigurali uvjeti za društvenu integraciju te kvalitetan, dostojanstven i ispunjen život. Zato je gradska uprava grada Dubrovnik odlučila izraditi svu potrebnu projektnu dokumentaciju, ishoditi građevinsku dozvolu, besplatno dodijeliti zemljište te sufinancirati izgradnju budućega centra. U ime investitora, Grada Dubrovnik, za projekt je zadužena Paula Pikunić Vugdelija, pro-

Pogled na kompleks Centra

čelnica Upravnoga odjela za izgradnju i upravljanje projektima. Vrijednost investicije procjenjuje se na 28.000.000 eura, a sredstva će se osigurati iz više izvora, odnosno u njemu će participirati Grad, Županija, Ministarstvo te europski fondovi.

Lokacija projekta unutar UNESCO-ove zone

Centar za pružanje usluga u zajednici gradit će se na području Žarkovice, ograđenoj među nekretninama u vlasništvu Grada Dubrovnika. Konkretno, ograđeno su katastarske čestice 1882/1 i 1882/2 u katastarskoj općini Dubrovnik, koje se prostiru na površini nešto većoj od 20 tisuća kvadratnih metara.

Odabir lokacije bio je složen zbog specifičnih potrebnih parametara, posebno kvadrature zemljišta te zahtjeva za blizinom središta grada i mogućnosti gradnje na toj površini (građevinska parcela). Zato je proces definiranja te zone trajao nešto dulje. S obzirom na to da se ta lokacija nalazi unutar UNESCO-ove *buffer* zone, bio je proveden postupak geodetske provjere vidljivosti. U suradnji s Ministarstvom kulture i medija Republike Hrvatske cjelokupna dokumentacija o lokaciji prosljeđena je u UNESCO-ovo sje-

dište u Parizu radi dobivanja prethodnoga pozitivnog očitovanja UNESCO-a. To je važan korak kako bi se omogućilo da sve gradnje i aktivnosti na toj lokaciji poštuju UNESCO-ovu zaštitu okoline.

Ključni aspekti pri projektiranju Centra za autizam

Glavni je cilj Centra omogućiti djeci s poteškoćama i posebnim potrebama priliku za rano dijagnosticiranje, rehabilitaciju, podršku, učenje, individualan terapijski pristup, prilagođene aktivnosti, mogućnost rada, povremeni i trajni boravak, sve ono što sada u našem društvu općenito nedostaje. Djeca koja trebaju takvu vrstu pomoći jedna su od najranjivijih skupina kojima društvo u cjelini nije omogućilo odgovarajuće prostorne, rehabilitacijske, obrazovne, radne, smještajne i druge kapacitete. Tim projektom nastoji se utjecati upravo na to i pružiti priliku djeci i njihovim roditeljima za ljepše odrastanje djeteta, napredak kroz odgoj i obrazovanje te sretniji i zdraviji život u cjelini.

Projektiranje zgrada takvih vrsta, koje sadržavaju i centre za autizam, vrlo je važan i zahtjevan proces koji zahtijeva poseban pristup i pažljivo planiranje kako bi se omogućilo da prostor odgovara potrebama djece i odraslih osoba s autizmom.

Ključna je smjernica u projektiranju takvih centara suradnja s različitim stručnjacima. Psiholozi, terapeuti, pedagozi i drugi stručnjaci za autizam trebaju biti uključeni u proces kako bi dali svoje smjernice i preporuke o oblikovanju prostora. Njihovo stručno znanje i iskustvo pomažu u stvaranju okoline koja će odgovarati potrebama korisnika. Osobe s autizmom mogu biti osjetljive na senzorne podražaje i promjene u okolini. Zato treba omogućiti da se centar projektira tako da se smanje distrakcije te stvori miran i predvidljiv prostor. Također, sigurnost je od iznimne važnosti, posebno za osobe s poteškoćama u kretanju ili one koje zahtijevaju nadzor kako bi se spriječile ozljede ili bijeg. Centri za autizam trebaju biti prilagodljivi kako bi se zadovoljile različite potrebe korisnika i kako bi se podržavali različiti terapijski programi. Raznovrsnost prostora uključuje terapijske sobe, učionice, društvene zone i prostor za relaksaciju kako bi se omogućile različite aktivnosti i potrebe. Boje i rasvjeta također imaju važnu ulogu. Umjerene, opuštajuće boje mogu biti poželjnije od jakih i šarenih boja koje mogu izazvati senzornu preopterećenost. Tehnologija se može koristiti kako bi se podržale terapije i komunikacija s osobama s autizmom. Centri trebaju biti pristupačni svim korisnicima, uključujući osobe s in-

U procesu projektiranja Centra trebalo je uzeti u obzir specifične parametre

Idejni projekt izrađen je u BIM-u

validitetom, i zato je stvaranje prikladnoga okruženja vrlo važno kako bi se korisnicima omogućila najbolja moguća podrška i terapija. Također, integriranje zelenih površina i vanjskoga prostora korisnicima može omogućiti kontakt s prirodom, što pozitivno utječe na njihovo blagostanje. Svi ti aspekti uzeti su u obzir pri planiranju Centra za pružanje usluga zajednici u Dubrovniku.

Idejno rješenje Centra za pružanje usluga u zajednici u Dubrovniku

Idejno rješenje Centra nastalo je kao rezultat funkcionalno-organizacijskih zahtjeva iz Prijedloga projekta Centar za pružanje usluga u zajednici. Trenutačno je završen i idejni projekt, koji je temeljni plan za izgradnju i organizaciju prostora. Izradila ga je tvrtka *Rechner Architects*, a projektni tim čine Bruno Rechner, dipl. ing. arh., Senka Šepić, mag. ing. arh., i Robert Tičić, ing. arh., u suradnji s predstavnicima roditelja djece s poremećajima iz spektra autizma. Idejni projekt izrađen je u BIM-u, koji projektanti svakodnevno koriste u radu. To nije bio uvjet investitora, ali projektantima omogućuje brži i precizniji proces projektiranja.

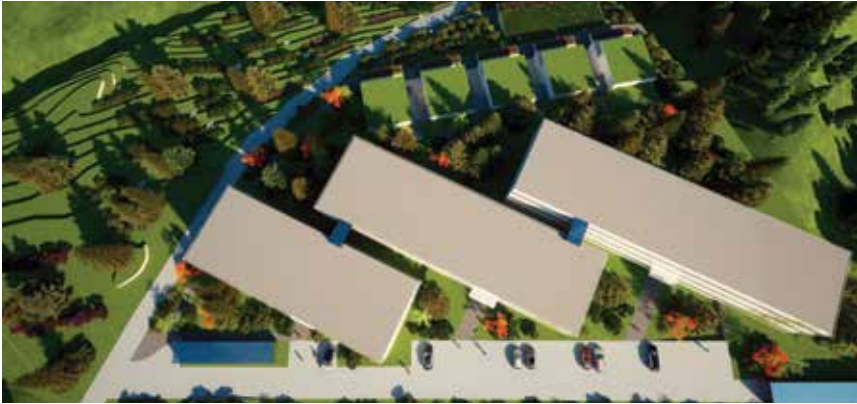

Pogled na zgradu Centra za autizam

S obzirom na to da u postojećim standardima za projektiranje zapravo ne postoji nikakav službeni obrazac prema kojemu se projektira takva vrsta kompleksa, projektanti su istraživali slične primjere centara diljem svijeta i uzeli u obzir sva zapažanja do kojih se došlo u praksi rada s djecom s posebnim potrebama. U proučavanju te teme bili su primorani proučiti analizu znatno više nego u slučaju projektiranja građevina za neke druge namjene. Kroz metodologiju usporednih analiza, uzimajući u obzir relevantne faktore kao što su broj djece i specifične

metode rada, postignuto je sastavljanje optimalnoga prostornog rasporeda koji precizno zadovoljava njihove individualne potrebe.

Djeca iz spektra autizma posebna su djeca. Svako dijete zahtijeva individualan pristup, što osječki Centar za autizam koji je izgrađen prije par godina, uz najsuvremeniju opremu i sadržaj, i omogućuje. Taj je centar je kroz par godina rada postao referentni centar za autizam za cijelu Hrvatsku te mjesto na kojemu se razmjenjuju iskustva, usavršavaju mentori te prikazuju postignuća rada i napretka djece.

Glavne zgrade povezane su toplom vezom

Budući da su projektanti bili uključeni i u planiranje i projektiranje osječkoga Centra za autizam, koji je za sada jedini takav moderni centar u Hrvatskoj, angažirani su i na projektu Centra za pružanje usluga u zajednici u Dubrovniku.

S obzirom na veličinu zahvata i vrijednost investicije, projektom je omogućeno etapno izvođenje i funkcioniranje svake etape kao samostalne cjeline sve do izgradnje cijeloga kompleksa, jer je ipak riječ o kompleksu javne i društvene namjene. Planirani rok izvođenja je 36 mjeseci od ishoda građevinske dozvole.

Centar je planiran kao sklop zgrada, a sastoji se od zgrade za djecu iz spektra autizma (Po + P + 2), zgrade za rehabilitaciju, učenje, rad i psihosocijalnu podršku (Po + P + 2), zgrade za slobodno vrijeme i administraciju (Po + P + 2), niza zgrada za stanovanje (P + 1), zgrade za radne aktivnosti (P) te podzemnoga i nadzemnoga parkirališta (Po + P). Ukupna bruto građevinska površina Centra iznosi 11 600 kvadratnih metara.

Dakle, svaki program u Centru ima svoju zgradu, s time da postoji funkcionalna, topla veza između triju glavnih zgrada kroz sve etaže. Tri glavne zgrade postavljene su u smjeru sjever-jug. Niz zgrada za stanovanje postavljen je kaskadno kroz dvije etaže, u smjeru sjeverozapad-jugoistok. Jugozapadno, a paralelno s njima, nalazi se zgrada za radne aktivnosti. Cijelo rješenje prilagođeno je padu terena. Do triju glavnih zgrada vodi kolna prometnica, a do ostalih pješački prilaz. Nadzemni parking duž sjeveroistočne međe omogućuje dovoženje/odvože-

nje korisnika Centra, djece i roditelja te dostavu. Podzemni parking ispod njega omogućuje parkiranje za osoblje i druge posjetitelje. Na nadzemnoj etaži bit će dostupno 30 parkirališnih mjesta, a u podzemnoj 76.

Zgrada za djecu iz spektra autizma koncipirana je kroz četiri etaže, a dimenzije

su joj 60,05 x 15,70 x 13 metara. U podrumskoj etaži omogućena je topla veza s podzemnom garažom, a kroz sve etaže sa susjednom zgradom. Prizemlje je namijenjeno za djecu vrtičke dobi, prvi kat za djecu školske dobi, a na drugome katu predviđeni su prostori za osoblje i dodatne sadržaje.

Zgrada za rehabilitaciju, učenje, rad i psihosocijalnu podršku koncipirana je također kroz četiri etaže. Tlocrtna joj je površina 52,85 x 15,70 m, a visina 13 metara. U podrumskoj etaži omogućena je topla veza s podzemnom garažom, a kroz sve etaže sa susjednim zgradama. Prizemlje je namijenjeno za ranu intervenciju i psihosocijalnu podršku, prvi kat za učionice, rehabilitaciju i rad s djecom, a drugi kat za smještaj, poludnevni boravak i osoblje. Zgrada za slobodno vrijeme koncipirana je također kroz četiri etaže. Dimenzije su joj 42,05 x 15,70 x 13 metara. U podrumskoj etaži omogućena je topla veza

Pogled na niz zgrada za stanovanje

s podzemnom garažom, a kroz sve etaže dostupna je veza sa susjednom zgradom. Prizemlje je namijenjeno za sportsku dvoranu, bazen i njihove prateće sadržaje, prvi kat za kuhinju, blagovaonicu i dnevni boravak, a drugi kat za administraciju.

Niz zgrada za stanovanje koncipiran je kao niz stambenih jedinica, položenih kaskadno u dvije etaže. Svaka jedinica projektirana je kao tzv. *openspace* tip stanovanja. Sastoji se od ulaznoga dijela, kuhinje i blagovaonice, dnevnoga boravka, spavaće sobe i kupaonice. Stambena jedinica maksimalno je prilagođena osobama s različitim tipovima poteškoća. Zgrada za radne aktivnosti ima samo jednu etažu, a sastoji se od velikoga prostora zoniranog za različite aktivnosti proizvodnje.

Zaključne napomene

Kod projektiranja tako složenih kompleksa kao što je Centar za pružanje zajednici u Dubrovniku jako su važni funkcionalna i logična dispozicija prostora, hijerarhija etaža i prostora definirana po dobi korisnika, dimenzioniranje sadržaja prilagođeno individualnome pristupu korisnika, jednostavne i pravilne komunikacije, topla veza kroz sve prostore,

U sklopu projekta planirano je hortikulturno uređenje okoliša

forma i boje koje ne iritiraju ili stvaraju nelagodu kod pojedinih korisnika, lakoća dostupnosti od ulaza do svih sadržaja, prostor prilagođen najsuvremenijoj terapijskoj opremi s efektima boja, zvuka, mirisa, šuma vjetra, valova i imitiranja godišnjih doba. Pri tome nabava moderne i visokokvalitetne opreme ima jako važnu ulogu. S obzirom na tehnološki napredak, moderna oprema omogućuje znatan doprinos individualnome terapijskom radu u odnosu mentor – dijete. Najveći rizici kod tako složenih zahvata su administrativnoga karaktera i vezani uz postupak ishođenja dozvole

te promjene političkih odluka koje utječu na provedbu te osiguranje financijskih sredstava za izgradnju i rad Centra, no nadamo se da će svi ti rizici u slučaju opisanoga projekta biti svedeni na minimum te da će gradnja Centra uskoro početi kako bi mogao pružiti prijeko potrebnu pomoć najranjivijoj skupini našeg društva.

IZVORI:

<https://www.dubrovnik.hr/>
Projektna dokumentacija tvrtke RECHNER ARCHITECTS
Crteži i vizualizacije: RECHNER